

Question Paper

B.Ed

Semester-2nd

May 2018

①

② ✓

Total Pages

4

PC-2581/M

K-13/2058

SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE IN EDUCATION-VIII

(Semester-II)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 50

Note : Attempt *one* question each from Sections A & B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 10 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

- I. Define Sociology of Education. Describe its concept. 6+4
- II. What is Social Stratification? Describe role of religion in creating social stratification in India. 5+5

SECTION—B

- III. What is the importance of Sustainable Development? Describe current U.N. goals of sustainable development. 4+6
- IV. How will you educate for 21st Century in light of four pillars of education as laid down by Delor's Report ? 10

2581/M/14010/HHH/926

[P. T. O.

2

SECTION—C
(Compulsory)

V. Answer the following questions in about 75 words each :

1. Give the scope of Sociology of Education.
2. What are the characteristics of Culture?
3. What is Propaganda? Give examples.
4. What is the role of Caste in Social Stratification in India?
5. Write a short paragraph on social vs. natural inequalities.
6. List the opportunities existing in access for education in India.
7. Describe the concept of sustainable development.
8. How can you spread awareness about Sustainable Development through secondary education?
9. List the steps suggested to remove inequalities in access of education in Current Five Year Plan.
10. Give a model blue print for 21st Century Primary Education in India. 3×10

3

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 10 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

- I. ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਜ-ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਵਿਚਾਰੋ। 6+4
- II. ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਉਪਜਾਉਣ ਵਿਚ ਧਰਮ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚਾਰੋ। 5+5

ਭਾਗ—B

- III. ਨਿੱਭਣਯੋਗ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਨਿੱਭਣਯੋਗ ਵਿਕਾਸ ਸਬੰਧੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਚਲੰਤ ਟੀਚਿਆਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। 4+6
- IV. ਡੋਲਰ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਇਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਲਈ ਚਾਰ ਥੰਮ੍ਹ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

- V. ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਲਗਭਗ 75 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :
 1. ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਜ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

4

2. ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਲੱਛਣ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?
3. ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
4. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਜਾਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਹੈ?
5. ਸਮਾਜਿਕ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਕਿਰਤਿਕ ਨਾਬਰਾਬਰੀਆਂ 'ਤੇ ਇਕ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ।
6. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਅਵਸਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।
7. ਨਿੱਤਰਯੋਗ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਵਿਖਾਓ।
8. ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਾਲੀ ਨਿੱਤਰਯੋਗ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਸਬੰਧੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਕਿਵੇਂ ਉੱਪਜਾਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
9. ਚਲੰਤ ਪੰਜ-ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਖੱਬੇ ਨਾਬਰਾਬਰੀਆਂ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਝਾਏ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।
10. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀ ਸਦੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਾਡਲ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਉਥਾੜੋ।

Roll No.

Total Pages : 6

2582/M

K-13/2058

EDUCATIONAL POLICY AND PLANNING IN CONTEMPORARY INDIA

Paper-IX

Semester-II

Time Allowed : 3 Hours

[Maximum Marks : 70

Note : The candidates are required to attempt two questions each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 10 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION-A

1. What do you understand by the Term policy ? Explain. 10

2582/M/572/W/14,010

P. T. O.

2581/M/...

6 ✓

2. What are the determinants of Educational Policy?
How are funds mobilised and allocated to different levels of Education ?

3. What is the role of MHRD and NCERT in the formulation of Educational Policy ?

4. Explain the roles of NASSCOM in Policy formulation.

SECTION—B

5. Discuss the recommendations for Educational Policy as given by National Education Commission 1964-66.

6. What were the recommendations for schools in NPE 1968 ?

7. Write the highlights and significance of Policy recommendations given by National Knowledge Commission (2005).

8. What was the significance of POA 1992 ?

2582/M/572/W/14,010

2

7 ✓

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 10×3=30

(i) Concept of Educational Planning.

(ii) Approaches to Educational Planning.

(iii) Policy recommendations of NPE 1986.

(iv) Privatisation of Education.

(v) Birla Ambani report on privatisation of Higher Education.

(vi) Significance of skilling Youth.

(vii) Skill Development Mission 2014 objectives.

(viii) Strategies for mobilisation of funds for Higher Education.

(ix) Plan for allocation of funds for different levels of Education.

(x) Role of NASSCOM in Educational Planning.

2582/M/572/W/14,010

3

[P. T. O.]

8

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿੱਚ 10 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

1. ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਸਿਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਕ ਕਿਹੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10
2. ਸਿਖਿਆ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਪੱਧਰਾਂ ਲਈ ਫੰਡਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲਾਮ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੰਡ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? 10
3. ਸਿਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ MHRD ਅਤੇ NCERT ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚਾਰੋ। 10
4. ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ NASSCOM ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚਾਰੋ। 10

ਭਾਗ—B

5. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿਖਿਆ ਆਯੋਗ 1964-66 ਵਲੋਂ ਸਿਖਿਆ ਨੀਤੀ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। 10

2582/M/572/W/14,010

4

9

NPE 1968 ਦੀਆਂ ਸਕੂਲਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀ ਸਨ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਿਆਨ ਆਯੋਗ (2005) ਦੀਆਂ ਨੀਤੀ ਸਬੰਧੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਘਾੜੋ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦਰਸਾਓ। 10

POA 1992 ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਸੀ? ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—C

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ: 10×3=30

- (i) ਸਿਖਿਆ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਵਿਚਾਰੋ।
- (ii) ਸਿਖਿਆ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚਾਂ ਦਰਜ ਕਰੋ।
- (iii) NPE 1986 ਦੀਆਂ ਨੀਤੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- (iv) ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਨਿਜੀਕਰਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- (v) ਉਚੇਰੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇ ਨਿਜੀਕਰਣ ਸਬੰਧੀ ਬਿਰਲਾ-ਅੰਬਾਨੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚਾਰੋ।
- (vi) ਯੁਵਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਲਪ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਵਿਚਾਰੋ।

2582/M/572/W/14,010

5

[P. T. O.]

10

- (vii) ਮੁਹਾਰਤ ਵਿਕਾਸ ਮਿਸ਼ਨ, 2014 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਰੋ।
- (viii) ਉਚੇਰੀ ਸਿਖਿਆ ਲਈ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਸਬੰਧੀ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਚਾਰੋ।
- (ix) ਸਿਖਿਆ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਪੱਧਰਾਂ ਲਈ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਰਜ ਕਰੋ।
- (x) ਸਿਖਿਆ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ NASSCOM ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚਾਰੋ।

W/14,010

6

11

Roll No.

Total No. of Pages : 4

PC 2583-M

K-13/2058

KNOWLEDGE AND CURRICULUM-X

Semester—II

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 70

Note :- The candidates are required to attempt *two* questions each from Section A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 10 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

- I. Explain the concept of curriculum. Why do we need a curriculum ? Discuss.
- II. How would you entertain human rights issues in curriculum ? Discuss.
- III. What is the place of parents' expectations in framing of curriculum ? Explain.
- IV. Should the process of curriculum development be decentralization ? Give your opinion.

SECTION—B

- V. Discuss the learner centred approach to framing of curriculum.
- VI. Explain the curricular needs of visually challenged students.

2583-M-K-13/14010/NEW-1143

1

[P.T.O.]

12

VII. Discuss major recommendations of National Curriculum Framework, 2005 on curriculum development in the subject of science.

VIII. Write an explanatory note on vocational bias curriculum.

SECTION—C

IX. Write short notes on the following :

- (a) Meaning of hidden curriculum.
- (b) Treating the issues of gender differences in curriculum.
- (c) Place of value concerns in curriculum.
- (d) Difference between curriculum and syllabus.
- (e) Concept of skill development and curriculum.
- (f) Curriculum for gifted students.
- (g) Place of teachers' experiences in curriculum development.
- (h) Inclusiveness in curriculum.
- (i) Constructivist approach and curriculum development.
- (j) Recommendations for NCF-2005 for curriculum development in languages.

13

40800

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ਓ ਅਤੇ ਅ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਦੇ ਸਾਰੇ 10 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ਓ

- I. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਹੈ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- II. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੋਗੇ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- III. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਦੀ ਕੀ ਥਾਂ ਹੈ ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- IV. ਕੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ? ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿਉ।

ਭਾਗ—ਅ

- I. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੇਂਦਰਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- II. ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗਤ ਵਿਗਾੜ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- III. ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਫਰੇਮਵਰਕ-2005 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- IV. ਵਿਵਸਾਇਕ ਪੱਖੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆਤਮਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।

14

ਭਾਗ—ੲ

IX. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

- (ੳ) ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਸਿਲੇਬਸ ਦੇ ਅਰਥ।
- (ਅ) ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਲਿੰਗ ਵਖਰੇਵੇਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨਾ।
- (ੲ) ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਸੰਦਰਭਾਂ ਦੀ ਥਾਂ।
- (ਸ) ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ।
- (ਹ) ਹੁਨਰ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ।
- (ਕ) ਗੁਣਵਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪਾਠਕ੍ਰਮ।
- (ਖ) ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਥਾਂ।
- (ਗ) ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਭਾਵ (Inclusiveness)
- (ੲ) ਰਚਨਾਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਕਾਸ।
- (ਛ) ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਕਾਸ ਲਈ NCF-2005 ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼

15

40725

Total Pages : 4

PC-2605/M

K-13/2058

SCHOOL MANAGEMENT-XIII

(Semester-II)

Time : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 35

Note : Attempt *one* question each from Sections A & B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

- I. Discuss the meaning and types of time table.
- II. Explain the meaning of co-curricular activities. Give its importance.

SECTION—B

- III. Enlist the qualities of a good leader.
- IV. Explain the concept of supervision. What are the methods of supervision?

2605/M/14010/IIIIII/294

[P. T. O.]

(16)

SECTION—C

(Compulsory)

V. Write short notes on the following :

1. Concept of school management.
2. Importance of time table.
3. Causes of Indiscipline.
4. Concept of leadership.
5. Defects in existing supervisory programme.

2605/M/14010/HHH/294

2

(17)

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

- I. ਟਾਈਮ ਟੇਬਲ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- II. ਸਹਿ-ਵਿਦਿਅਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸੋ।

ਭਾਗ—B

- III. ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਲੀਡਰ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ।
- IV. ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਢੰਗ ਕਿਹੜੇ ਹਨ?

2605/M/14010/HHH/294

3

[P. T. O.]

19

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

V. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਤੇ ਲਛੂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਿਖੋ :

1. ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।
2. ਟਾਈਮ ਟੇਬਲ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।
3. ਯਕੀਨੀਕਰਨ ਦੇ ਫਾਇਦੇ।
4. ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ।
5. ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਗਰਾਨੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਕਮੀਆਂ।

19

Roll No.

Total No. of Pages : 3

PC 2606-M

K-13/2058

ENRICHING LEARNING THROUGH ICT—XIV

Semester- II

Time Allowed : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 35

Note :- The candidates are required to attempt one question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Discuss the challenges of integrating ICT in school education. 10
2. Give the functions of an operating system. 10

SECTION—B

3. State the features and advantages of MS-Word. 10
4. Write short notes on :
 - (a) DLP projector
 - (b) CCTV. 5,5

20
SECTION—C

5. (i) Application software
(ii) Types of computers
(iii) Smart classroom
(iv) On-line resources in learning
(v) Advantages of MS-PowerPoint.

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਹਿਲੀ ਭਾਗ ਓ ਅਤੇ ਅ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ਓ

1. ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ICT ਏਕੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
2. ਇੱਕ ਅਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਕੰਮ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ—ਅ

3. MS-Word ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
4. ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ ;
(ੳ) DLP ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਰ
(ਅ) CCTV.

ਭਾਗ—ਦ

੩।

5. (i) ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਸਾਫਟਵੇਅਰ
(ii) ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ
(iii) ਸਮਾਰਟ ਕਲਾਸਰੂਮ
(iv) ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਆਨ-ਲਾਈਨ ਸਰੋਤ
(v) MS-ਪਾਵਰ-ਪੁਆਇੰਟ ਦੇ ਫਾਇਦੇ।

5×3

23

Total Pages : 4

PC-2599/M

K-13/2058

TEACHING OF HISTORY-X, XI & XII (xvi)

(Semester-II)

Time : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note : Attempt *one* question each from Sections A & B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

- I. Explain source method for teaching of History. 10
- II. Explain use of maps and charts to teach History. 10

SECTION—B

- III. Define lesson plan. What is the importance of lesson plan in history? 3,7
- IV. Define the term Evaluation. Describe the importance of evaluation in teaching of History. 3,7

2599/M/3510/HHH/291

[P. T. O.]

24

SECTION—C

(Compulsory)

V. Write short notes on the following :

1. Characteristics of Project method.
2. Importance of internship in teaching.
3. Importance of trend analysis in History.
4. Importance of techniques of using and reporting test results.
5. Importance of Library resources. 5×3=15

2599/M/3510/HHH/291

2

+

25

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਸਰੋਤ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

I. ਇਤਿਹਾਸ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਨਕਸ਼ੇ ਅਤੇ ਚਾਰਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—B

II. ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇਤਿਹਾਸ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ? 3,7

V. 'ਮੁਲਾਂਕਣ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਇਤਿਹਾਸ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ? 3,7

599/M/3510/HHH/291

3

[P. T. O.]

(96)

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

V. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਤੇ ਲਘੂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਿਖੋ :

1. ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਦੇ ਕੀ ਗੁਣ ਹਨ?
2. ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਟਿਨਟਰਨਸ਼ਿਪ ਦਾ ਮਹੱਤਵ।
3. ਕੁਝ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵ।
4. ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਮਹੱਤਵ।
5. ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਰੋਤ ਦਾ ਮਹੱਤਵ।

Roll No.

(97)

Total No. of Pages : 3

PC 2595-M

K-13/2058

TEACHING OF SOCIAL STUDIES—XI & XII, Opt. (xii)

Semester—II

Time Allowed : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 35

Note :—The candidates are required to attempt *one* question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of *five* short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

- I. Enlist various methods of teaching Social Sciences and discuss Socialised recitation method in detail. 10
- II. Define Lesson Planning. Explain briefly various steps of writing a lesson plan. 10

SECTION—B

- III. Illustrate the basic purpose of evaluation in Social Science and enumerate various techniques of evaluating learner achievement in Social Science. 10
- IV. "Questioning is the key to all educational activity." In the light of this statement discuss utility, aims and different kinds of questions. 10

2595-M/K-13/6610/NEW-1065

1

[P.T.O.]

2599/M/3510/HHH/291

4

(28)

SECTION-C

V. Write short notes on the following :—

- (i) Use of source method in Social Sciences.
- (ii) Importance of Current Affairs.
- (iii) Concept of Programmed Learning.
- (iv) Merits of Project Method.
- (v) Importance of role play in teaching of Social Sciences.

5×3=15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ਓ ਅਤੇ ਅ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਦੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ਓ

- I. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉ ਅਤੇ Socialised recitation ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10
- II. ਪਾਠ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਇੱਕ ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਲਿਖਣ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—ਅ

- III. ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 10
- IV. "ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁਛਣਾ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਚਾਬੀ ਹੈ।" ਇਸ ਕਥਨ ਦੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਉਪਯੋਗਤਾ, ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

2595-M/K-13/6610/NEW-1065

2

ਭਾਗ—ਦ

(29)

V. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

- (i) ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰੋਤ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ
- (ii) ਚਲੰਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ
- (iii) ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਕ੍ਰਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਧਾਰਨਾ
- (iv) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਦੇ ਫਾਇਦੇ
- (v) ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿੱਚ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ।

5×3=15

2595-M/K-13/6610/NEW-1065

3

31

Total Pages : 4

PC-2598/M

(K-13/2058)

TEACHING OF POLITICAL SCIENCE—X, XI & XII (xv)

(Semester—II)

Time : $1\frac{1}{2}$ Hours]

[Maximum Marks : 35

Note : Attempt *one* question each from Sections A & B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

- I. Explain Project method for teaching of Political Science. 10
- II. "One vision is better than hundred times telling." Explain this statement. 10

SECTION—B

- III. What do you mean by Lesson Planning? Discuss the steps of lesson planning in detail. 3,7

2598/M/3110/HHH/290

[P. T. O.]

32

IV. What do you mean by evaluation in Political Science? Discuss the objectives of evaluation. 3,7

SECTION—C
(Compulsory)

V. Write short notes on the following :

1. Merits of Discussion method.
2. Difference between Projective and Non-projective teaching aids.
3. Importance of Lesson Planning.
4. Different type of tests.
5. Importance of evaluation. 5×3=15

2598/M/3110/HHH/290

2

33

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

- I. ਰਾਜਨੀਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ 'ਚ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10
- II. “ਇਕ ਅੰਤਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸੌ ਵਾਰ ਦੱਸਣ ਨਾਲੋਂ ਬੇਹਤਰ ਹੈ।” ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—B

- III. ਪਾਠ-ਯੋਜਨਾ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਪਾਠ-ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 3,7
- IV. ਤੁਸੀਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਲੈਂਦੇ ਹੋ? ਇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਉਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3,7

2598/M/3110/HHH/290

3

[P. T. O.]

34

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

V. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਤੋਂ ਲਘੂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਿਖੋ :

1. ਚਰਚਾ ਵਿਧੀ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਗੁਣ ਹਨ?
2. ਪ੍ਰਖੇਪੀ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਖੇਪੀ ਏਡ ਵਿਚ ਅੰਤਰ।
3. ਪਾਠ-ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਮਹੱਤਵ।
4. ਟੈਸਟਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ।
5. ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵ।

5×3=15

2598/M/3110/HHH/290

4

38

38

Total No. of Pages : 3

PC 2596-M

K-13/2058

TEACHING OF ECONOMICS—XI & XII Opt. (xiii)
Semester—II

Time Allowed : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 35

Note :- The candidates are required to attempt *one* question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of *five* short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Explain Discussion Method of teaching Economics with suitable examples. 10
2. Define 'textbook' and 'workbook'. Elaborate their importance in teaching of Economics. 5,5

SECTION—B

3. Why do we need to plan a lesson for effective teaching ? Discuss. 10
4. Describe the meaning and tools of evaluation. 10

2596-M/K-13/3710/NEW-1119

1

[P.T.O.]

(36)

SECTION-C

5. Write short notes on :
- Project Method.
 - Relevance of audio aids in teaching of Economics
 - Steps of a good lesson plan
 - Short answer type tests
 - Computer based instructions in Economics. $3 \times 5 = 15$

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ਓ ਅਤੇ ਅ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਦੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ਓ

- ਢੁੱਕਵੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵਿਧੀ (discussion method) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10
- 'ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ' ਅਤੇ 'ਵਰਕਸ਼ਾਪ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਚਾਣਨਾ ਪਾਉ। 5

ਭਾਗ—ਅ

- ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਧਿਆਪਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਪਾਠ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਹੈ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 1
- ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। 1

(36)

(37)

ਭਾਗ—ਏ

5. ਨਿਮਨ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
- ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿਧੀ
 - ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਸੁਣਨ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ
 - ਚੰਗੀ ਪਾਠ ਪਲਾਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ
 - ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਟੈਸਟ
 - ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਆਧਾਰਿਤ ਹਿਦਾਇਤਾਂ। $3 \times 5 = 15$

39

Roll No. 40789

Total No. of Pages : 2

PC 2585-M

K-13/2058

TEACHING OF PUNJABI-XI & XII Opt. (ii)

Semester-II

Time Allowed : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 35

ਨੋਟ : - ਭਾਗ ਓ ਅਤੇ ਅ ਹਰੇਕ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਇਸ ਭਾਗ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ਓ

1. ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਲਾ ਦਾ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ? ਅੱਜ ਕਲ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕਾਲਾ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ। 2+8

ਜਾਂ

ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਵਿਆਕਰਣ ਦਾ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ? ਵਿਆਕਰਣ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਧੀਆਂ ਦੱਸੋ। 2+8

ਭਾਗ—ਅ

2. ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ? ਚੰਗੇ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। 2+8

ਜਾਂ

ਅਜੋਕੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਕੀ ਸਕੰਲਪ ਹੈ ? ਮੁਲਾਂਕਣ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ। 2+8

2585-M/K-13/6010/NEW-1118

1

[P.T.O.]

40

भाग-ए

3. (1) चैंगी पाठ पुसतक दे गुठ दंसै।
- (2) दिसटी सरेंड सहायिक सापनां दा महेंडव दंसै।
- (3) पाठ खेजना दे उदेषां ते नेंट लिखें।
- (4) कविता तें की भाव है ?
- (5) सुखम अपिआपन दे केषल ते नेंट लिखें।

2585-M/K-13/6010

41

Roll No.

Total Pages : 3

2586/M

K-13/2058

TEACHING OF HINDI

Paper-XI & XII Opt. (iii)

Semester-II

Time Allowed : 1 1/2 Hours] [Maximum Marks : 35

टिप्पणी : भाग-क और भाग-ख में दो-दो प्रश्न दिए गए हैं। उनमें से एक-एक प्रश्न का उत्तर देना अनिवार्य है। प्रत्येक प्रश्न के 10 अंक हैं। भाग-ग के सभी प्रश्न अनिवार्य हैं। कुल पाँच प्रश्नों के 15 अंक हैं। प्रत्येक प्रश्न के लिए 3 अंक हैं।

भाग-क

श्रवण कौशल से क्या अभिप्राय है? हिन्दी शिक्षण में श्रवण कौशल का क्या महत्त्व है? 4.6

2586/M/803/W/4010

P. T. O.

42

अथवा

2. गद्य शिक्षण किसे कहते हैं? गद्य शिक्षण के विभिन्न
का उदाहरण सहित वर्णन कीजिए।

भाग-ख

3. "दृश्य-श्रव्य साधनों से शिक्षण रुचिकर, सरल और प्रभाव
वनाया जा सकता है।" व्याख्या कीजिए।

अथवा

4. पुस्तकालय का विद्यार्थी के अधिगम में क्या स्थान हो
यह उपयोगी कैसे बनाया जा सकता है?

भाग-ग

5. निम्न प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर दीजिए :

1. भाषा के विभिन्न कौशलों का संक्षिप्त
दीजिए।

2586/M/803/W/4010

2

43

2. वाचन संबंधित दोषों का वर्णन कीजिए।

3. पद्य शिक्षण से क्या अभिप्राय है?

4. व्याकरण और भाषा के संबंध पर चर्चा
कीजिए।

5. मूल्यांकन की परिभाषा लिखिए। 3×5=15

2586/M/803/W/4010

3

Roll No.

45

Total No. of Pages : 2

PC 2584-M

K-13/2058

TEACHING OF ENGLISH—XI & XII (i)

Semester-II

Time Allowed : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 35

Note :— The candidates are required to attempt *one* question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Discuss in detail the role of choice of script, dictation and spellings in developing writing skill among students. 10
2. Guided composition paves the way for free composition. Elaborate with suitable examples. 10

SECTION—B

3. What is the meaning and importance of audio visual aids ? Discuss briefly the use of print media in teaching of English. 10
4. Discuss in detail the concept of Continuous Comprehensive Evaluation. What are its merits and demerits ? 10

2584-M/K-13/4510/NEW-1144

1

[P.T.O.]

46

SECTION—C

5. Write short notes on the following :
- Distinguish between formal and informal writings. Give examples.
 - Give arguments in favour of including poetry in school curriculum.
 - Discuss briefly the concept of language lab.
 - Discuss merits and demerits of oral tests.
 - What is the importance of lesson planning ?

5×3=15

1-2
Roll No. 40723

47

Total No. of Pages : 3

PC 2589-M

K-13/2058

TEACHING OF SCIENCE—XI & XII Opt.-(vi)
Semester—II

Time Allowed : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 35

Note :- The candidates are required to attempt *one* question each from Sections A & B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

- Enlist various stock and store registers essential in a Science laboratory. What factors will you keep in mind while using them ? 3+7
- Write briefly about Science note books, reference books and science journals, giving examples of each. 3+3+4

SECTION—B

- Define lesson planning. What are the objectives of lesson planning in Science teaching ? 4+6
- Explain the steps in construction of an achievement test in Science and draw a blue print of an achievement test for class IX. 5+5

48

SECTION—C

5. Write short notes on the following :
- Laboratory safety procedures
 - Types of Science fairs
 - Factors to consider while undertaking a visit to a Science museum
 - Advantages of problem solving method
 - Concept of modern day evaluation.

5×3=15

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ਓ ਅਤੇ ਅ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਦੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ਓ

- ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਆਵੱਸ਼ਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਟਾਕ ਅਤੇ ਸਟੋਰ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਸਮੇਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖੋਗੇ ?
3+1
- ਵਿਗਿਆਨ ਕਾਪੀਆਂ, ਹਵਾਲਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਰਸਾਲਿਆਂ ਦੀ, ਹਰੇਕ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।
3+3+1

ਭਾਗ—ਅ

- ਪਾਠ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਵਿਗਿਆਨ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਹਨ ?
4+6
- ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਟੈਸਟ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ LX ਕਲਾਸ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਟੈਸਟ ਦੀ ਵਿਸਤਰਿਤ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਉ।
5+5

1-2

ਭਾਗ—ੲ

49

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
- ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆਵਾਂ
 - ਵਿਗਿਆਨ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ
 - ਇੱਕ ਸਾਇੰਸ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਜਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਤ
 - ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਵਿਧੀ ਦੇ ਫਾਇਦੇ
 - ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ।

5×3=15

102
32

(51)

Total Pages : 4

PC-2592/M

K-13/2058

TEACHING OF MATHEMATICS—XI & XII (ix)

(Semester—II)

Time : $1\frac{1}{2}$ Hours]

[Maximum Marks : 35

Note : Attempt *one* question each from Sections A & B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

- I. Explain Van Hiele levels of geometric thinking. How these levels help a mathematics teacher in effective teaching? 73
- II. What is problem solving method? Discuss its various steps along with its merits and demerits. 2,4,4

2592/M/5210/HHH/288

[P. T. O.

SECTION—B

- III. What is lesson planning? Explain basic steps involved in lesson planning. 3
- IV. What are diagnostic tests? How they differ from achievement tests? How diagnostic tests help a mathematics teacher? 3,4

SECTION—C

(Compulsory)

- V. Write brief answers :
1. What do you mean by constructivism?
 2. Write the merits of heuristic method of teaching mathematics.
 3. Explain 'proof by contradiction' in teaching Mathematics.
 4. What is error analysis?
 5. Discuss the role of wall magazines in developing interest of students in Mathematics. 5×3=15

2592/M/5210

53

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ—A

- I. ਰੇਖਾ-ਗਣਿਤੀ ਚਿੰਤਨ ਦੇ Van Hiele ਪੱਧਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਹ ਪੱਧਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਚ ਇਕ ਗਣਿਤ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ? 7.3
- II. ਸਮੱਸਿਆ ਹੱਲ ਵਿਧੀ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ, ਇਸ ਦੇ ਫਾਇਦਿਆਂ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 2.4.4

ਭਾਗ—B

- III. ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ-ਬੰਦੀ ਕੀ ਹੈ? ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ-ਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੁੱਢਲੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 3.7
- IV. ਜਾਂਚ-ਲੱਛਣ (Diagnostic) ਟੈਸਟ ਕਿਹੜੇ ਹਨ? ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਟੈਸਟਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਿੰਨ ਹਨ? ਜਾਂਚ-ਲੱਛਣ ਟੈਸਟ ਇਕ ਗਣਿਤ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ? 3.4.3

2592/M/5210/HHH/288

3

[P. T. O.]

54

ਭਾਗ—C

(ਲਾਜ਼ਮੀ)

V. ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

1. ਨਿਰਮਾਣਵਾਦ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
2. ਗਣਿਤ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਸਵੈ-ਅਨੁਭਵੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਿਖੋ।
3. ਗਣਿਤ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿਚ 'ਵਿਰੋਧ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ' ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
4. ਤਰੁੱਟੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀ ਹੈ?
5. ਗਣਿਤ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਵਾਲ (ਕੰਧ) ਮੈਗਜੀਨਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

5×3=15